

EZANI DUYAN KİMSE*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî, ve sahibihî, ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'd: Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llahu aleyhi ve sellem, ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

مَنْ سَمِعَ النِّدَاءَ فَلَمْ يَأْتِهِ، فَلَا صَلَاةَ لَهُ، إِلَّا مِنْ عُذْرٍ

(هـ. طب. ك. حب. ق. ض. عن ابن عباس)

RE. 424/9 (*Men semia'n-nidâe felem ye'tihî, felâ salâte lehû, illâ min uzrin.*)

Sadaka rasûlü'llah, fi mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi lütfu, ikramı, ihsanı üzerinize olsun...
Peygamber SAS Hazretleri'nin hadislerini, *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli hadis kitabından okunmaya başlamazdan önce, evvela Peygamber Efendimiz'in ruh-i pâki için; sonra onun cümle âlinin, ashâbının, etbânının, ahbâbının ruhları için; ve sâir enbiyâ ve mürselînin; cümle evliyânın ruhları için; mürşid ve mürebbilerin ruhları için; sâdât ve meşâyih-i turuk-ı aliyemizin, halifelerinin, müridlerinin, muhiblerinin, müntesiplerinin ruhu için;

Okuduğumuz kitabı cem ve te'lif etmiş olan Hocamız Ahmed Ziyâeddin Gümüshanevî Hazretleri'nin ruhu için; kendisinden feyiz aldığımız Muhammed Zahid Kotku Hocamız'ın ruhu için; bu beldeleri fetheden şehidlerin, gazilerin, fatihlerin, mücahidlerin ruhları için; bu beldelerde medfun bulunan sahâbe-i kirâmın, tabiinin, evliyaullahın, hayır ve hasenât sahibi kişilerin ruhları için; şu camiye yaptıran, tamir ettiren, bu hâle kadar gelmesine yaşamasına, devamına sebep olanların geçmişlerinin ruhları için;

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete göçmüş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için; bizim de Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için, bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım!

.....

a. Ezanı Duyan Camiye Gelecek

Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki:¹

مَنْ سَمِعَ النِّدَاءَ فَلَمْ يَأْتِهِ، فَلَا صَلَاةَ لَهُ، إِلَّا مِنْ عُذْرٍ

(هـ. طب. ك. حب. ق. ض. عن ابن عباس)

RE. 424/9 (*Men semia'n-nidâe felem ye'tihî, felâ salâte lehû, illâ min uzrin.*)

İbn-i Abbas RA'dan rivayet edilmiş.

(*Men semia'n-nidâe felem ye'tîhi*) “Her kim ki çağırıyor, nidâyı duyar ve duyduğu halde gelmezse; (*felâ salâte lehû*) onun hiçbir namazı yoktur. (*İllâ min uzrin*) Ancak özür sebebiyle gelmemesi hariç!”

Buradan anladığımıza göre, çağırarak ne oluyor?

Ezan! Farz olan namaza müezzin ezanla çağırıyor. Minareden, yüksek bir yerden, kapının dışından veyahut da caminin içinden sesleniyor; o şahıs da gelmiyor.

Müezzin, (*Hayye ale's-salâh*) “Haydi namaza! (*Hayye ale'l-felâh*) Kurtuluşa gel!” diyor; o şahıs ezanı duyduğu halde gelmiyor.

¹ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.260, no:793; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.415, no:2064; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.372, no:893; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.420, no:4; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.446, no:12265; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.I, s.497, no:1914; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.57, no:4719; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.699, no:20993; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.409, no:22482.

Evinde kılıyor olduğu yerde kılıyor, camiye gelmiyor; (*felâ salâte lehû*) onun namazı yoktur.” Peygamber Efendimiz öyle buyurmuş. (*Illâ min uzrin*) “Mazereti müstesna...”

Ayağı tutmuyor, hasta; gelemeyecek, gelse duramayacak. Yolda bir tehlike var veyahut buraya geldiğinde küçük çocuk evde yalnız kalacak gibi bir mazeret olursa, mazeret müstesna!

“—Onun hiçbir namazı yoktur!” ne demek?

Namazdan kâmil bir sevap alamaz! Boynundan öğle namazı, ikindi, yatsı namazı borcu düşer ama kâmil bir sevaba nail olamaz, mânasına olabilir veyahut evinde kıldığı namazı kabul olmaz mânasına olabilir!

Mevlâmız bazı ibadetleri kabul ediyor, bazılarını kabul etmiyor.

Hadis-i şeriflerde geçiyor:

Meselâ, birisi namaz kılmış, tesbih çekmiş, ibadetler, Kur’anlar vs... Melekler onları dergâh-ı izzete götürüyorlar. Birinci semada melek durduruyor:

“—Dur!”

Semanın kapıları var.

“—Nasıl?”

Mi’raca çıkarken Cebrail’le beraber Peygamber Efendimiz’i durdurmuşlar. Cebrail’e soruyor:

“—Sen kimsin?”

“–Ben Cebrail’im.”

“–Yanındaki kim?”

“–Hz. Muhammed Mustafa SAS...”

“–Peki, o zaman geçin!”

Demek ki bizim bilmediğimiz bir şeyler var!

Kapıda melekler durduruyor; sevaplar bekliyor, duruyor.

“–Bu sevapları nereye götürüyorsunuz?”

“–Filanca namaz kıldı, oruç tuttu, tesbih çekti, zikir etti...”

“–Bu ibadetleri götür, o herifin yüzüne çal, yüzüne çal! Çünkü Allah gösterişle yapılan ibadeti kabul etmez! Öyle ibadetleri ben buradan geçirmemekle emrolundum!” der.

Her semanın meleğinin kendine göre bir vazifesi var; süzgeç gibi! İbadetlerin hepsi çıkmıyor, dergâh-ı izzete kadar ulaşmıyor, kabul olmuyor. Dilediğini kabul eder, dilediğini kabul etmez.

إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِمَّنِ الْمُتَّقِينَ

(المائدة: ٢٧)

(*Innemâ yetekabbelu’llâhu mine’l-müttakîn*)

“Allah ancak takvâ ehli insanlardan kabul eder!” (Mâide, 5/27)

Başka özürlü şeylerden kabul etmeyebilir, kabul olmaz mânasına da gelir. O halde insan ezanı duyunca camiye gelecek, buoyuncak değil.

Cami ciddi bir yerdir; Allah'ın evi, Beytullah... Bu yerler Allah- u Teâlâ'ya ibadet edilen yerlerdir. Bu ezan oyuncak değil. Ezan okunurken sus bakalım; edebini takın, hizaya gir, intizama gel! Sonra o ne söylerse ona kulak verecek, can kulağıyla dinleyecek ve iştirak edecek!

İki gözü a'mâ Abdullah ibn-i Ümmü Mektûm geldi. Rasûlüllah'a dedi ki;

“—Yâ Rasûlallah iki gözüm görmüyor, yerim uzakta... Gecesi var, gündüzü var, yatsı namazı var, sabah namazı var; bazen beni kolumdan tutup getirecek insan bulunmuyor... Mescide gelmesem olur mu?”

“—Peygamber Efendimiz;

“—Pekâlâ, madem getirecek kimse yok, madem iki gözün de görmüyor; olabilir!” diye müsaade etti.

O da ayrıldı, birkaç adım gittikten sonra, Peygamber Efendimiz arkasından dedi ki:

“—Ezanı duyuyor musun?”

Yeri uzak ya...

“—Duyuyorum yâ Rasûlallah!”

“—O zaman geleceksin!” dedi.

Ezanı duyup da gelmemek olmaz, oyuncak değil. Yücelerin yücesi Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin daveti.

Peygamber SAS Efendimiz bir hadîs-i şerifte buyurmuş ki;

“—Herkes cennete girecek, reddedenler müstesna!” Demişler ki;

“—Yâ Rasûlallah, insan cenneti reddeder mi?”

“—Bana tâbi olan, benim çağırma icabet eden, benim yoluma gelen kabul etmiştir. Gelmeyen reddetmiş demektir!”

(*Hayye ale's-salâh*) diyor. Bu hadîs-i şerifteki mânaya göre; “Haydi namaza gel, haydi felaha gel!” diyor, gelmiyor. Onun için istemiyor gibi oluyor.

Hadis-i şeriflerde geçer ki: Cami komşusu olanın, camiye yakın bir yerde oturan bir insanın, ancak camide namazı kabul olur; öteki türlü kabul olmaz. Ya fazileti gider, boynundan bir borcu düşmüş olur ama bir işe yaramaz veyahut da Allah hiç kabul etmez. “Benim davetime icabet etmedi, kabul etmiyorum!” deyiverir.

Onun için ezanlar mühim, bunlara kulak verelim, hazırlıklı olalım. Çağrıldığımız zaman gelelim; abdestli olalım, hazırlıklı olalım. Bazen de insan abdest alıncaya kadar vakit geçiveriyor. Abdest alarak hazırlıklı olmak daha iyi.

Gidenler bilirler, Suudi Arabistan'da hoşuma giden bir uygulama var: Ezan okunduğunda insan uyuyor bile olsa —onlar gündüz, öğle, öğleden sonra filan sıcakta uyurlar, uykuya yatarlar— ezanla uyandı mı kalkıyor, abdest alıyor, yürüyor camiye geliyor, oturuyor, ondan sonra namaz kılınıyor.

Vakit koymuşlar, demişler ki; “Öğlen namazının farzı ezan okunduktan 25 dakika sonra kılınacak,

ikinci namazı 20 dakika sonra kılınacak, akşam namazı 5 dakika sonra kılınacak, yatsı namazı 15 dakika sonra kılınacak...”

Şartları var, caminin duvarına cetvel hâlinde yazmış. Ezanı duyduktan sonra bile akşam namazına rahat yetişiyorsun. Bizim bu memleketlerde ezan okunuyor, içeride bir sünnet kılacak kadar vakit var yok, insan yürüyüp gelinceye, onu kılincaya kadar farz bile bitmiş oluyor. Biraz beklemek insanların yetişmesi bakımından iyi oluyor.

Ama bizim tarafımızdan yapılacak şey hazırlıklı olmak! Abdestimizin olması, ezan okunmadan mümkünse camiye gelinmesi; onun fazileti çok fazla, daha ezan okunmadan camiye gelmeye çalışmak lazım!

b. Müezzini Tekrarlamanın Sevabı

Gelelim bundan sonraki hadis-i şerife. Yine müjdeli bir hadis-i şerîf okumak istiyorum size. Kısa... Peygamber Efendimiz buyurmuş ki, yine Taberânî'nin rivâyet ettiğine göre:²

مَنْ سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ، فَقَالَ مِثْلَ مَا يَقُولُ، فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ

(طب. عن معاوية)

RE. 424/8 (*Men semia'l-müezzine, fekâle misle mâ yekülü, felehû mislü ecrihî.*)

² Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.346, no:802; Muaviye RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.701, no:21002; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.92, no:1870; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XX, s.406, no:22476.

(*Men semia'l-müezzine*) “Her kim ki müezzini duyarsa, (*fekàle misle mâ yekülü*) onun her dediğini tekrar ederse...”

Müezzin (*Allahu ekber! Allahu ekber!*) diyor, o da (*Allahu ekber! Allahu ekber!*) diyor.

Müezzin (*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah*) diyor, o da (*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah*) diyor.

Müezzin (*Eşhedü enne muhammeden rasûlü'llah*) diyor, o da tekrar ediyor...

(*Felehû mislü ecrihî*) “O müezzinin eciri kadar o da ecir alır, tekrar ettiği için.”

Müezzinin eciri ne?

Müezzinin sesinin ulaştığı yerde ne kadar taş, ağaç, canlı, böcek, yaprak, çiçek varsa hepsi ona şahadet edecek, dua edecek. Müezzinler kıyamet gününde çok şerefli olacak, boylu poslu olacak, öteki insanlardan farklı olacak.

Neden? İnsanları Allah'ın yoluna, Allah'ın ibadetine çağırırdı. Hayra vesile ve vasıta oldu diye onun şerefi çok olacak.

Ezanı yukarıda müezzin okuyor, sen de tekrar ediverdin mi, o kadar eciri sen de alacaksın! Onun için, ezana kulak vereceksin, konuşmayı, başka işi keseceksin, tekrar edeceksin ki o sevabı alabilesin!

(*Hayye ale's-salâh! Hayye ale'l-felâh!*) taraflarına gelince ne olur? (*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) denilir.

(*Hayye ale's-salâh*) ne demek? “Namaza gel!” demek. *Hay'ale* mastar olarak, (*Hayye ale's-salâh*) derler.

(*Lâ havle ve lâ kuvvete illa bi'llâh*) demeye Arapça'da *havkale* derler. Onun gibi buna da *hay'ale* deniliyor.

O zaman ne diyecek: (*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) İnsanın gücü kuvveti yok ki! İbadete güç yetirmek de Allah'tan, günahattan sıyrılmak da Allah'tan! Adam kalkamaz, hele hele içinde bir kusur, kabahat varsa o ibadete gelemez, o sevabı kazanamaz. Allah getirtmez, nasib etmez. Böyle hisseder, kalkıp ibadete gitsem sanki ökse otuna oturmuş da, sanki kuş ökseli dalın üstüne kondu da pır pır uçamıyor, yapıştı gibi yerinden kalkamaz. Her şey Allah'tan!

(*Hayye ale's-salâh*) “Namaza gel!” diyor. (*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) “Güç kuvvet yok ki! Ancak Allah verirse olur!”

“Allah hayırlara muvaffak etsin, şerlerden elimizi çeksin...” demek oluyor.

(*Hayye ale'l-felâh*)'ta da öyle denilecek, ötekiler aynen tekrar edilecek. Bundan sonra ezana saygı duyalım, saygımızı güzel yapalım inşaallah...

c. Herkes Yaptığının Karşılığını Görür

Buhârî'de ve Müslim'de olan bir hadîs-i şeriftir. İbn-i Abbas RA'dan rivayet edilmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

³ Buhârî, *Sahîh*, c.XXII, s.65, no:6619; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.133, no:406; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.93, no:1524; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.180, no:13153; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.166, no:1682; Cündeb RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.XIV, s.255, no:5301; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.330, no:6819; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

مَنْ سَمَّعَ سَمَّعَ اللهُ بِهِ، وَمَنْ رَأَى رَأَى اللهُ بِهِ،
وَمَنْ شَاقَّ شَقَّ اللهُ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(حم. م. خ. ه. عن جندب)

RE. 424/10 (*Men semmea semmea'llàhu bihî, ve men râyâ râya'llàhu bihî, ve men şakka şakka'llàhu aleyhi yevme'l-kıyâme*)

Bu hadîs-i şerifin manası şu:

(*Men semmea semmea'llàhu bihî*) “Her kim ki, süm’a yaparsa Allah da ona süm’a yapar!”

Süm’a ne demek? Yaptığı işi, kendisini şöhretlendirecek gibi ortaya atıyor, yaptığı ibadetleri söylüyor, hayırları, hasenâtı belli ediyor.

“—İnsanlar duysun, benim namım yürüsün, insanlar bilsin!” gibilerden ortaya atmasına süm’a derler. İnsan; namım yürüsün, yaptığım hayırlar hasenatlâr kulaklarda duyulsun da oradan bazı menfaatler gelir elbette diye hareket ederse, o zaman Allah da onun şöhretini mahşer halkına duyurur. Ondandır sonra da ecri vermez, öyle cezalandırır! Çünkü süm’a yaptı.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.323, no:1059; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.526, no:36449; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.45, no:20474; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.48, no:3691; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.382, no:17661; Ebû Bekre RA'dan.

Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.383, no:17665; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.472, no:7482; *Câmiü'l-Ehadîs*, c.XX, s.412, no:22492.

(*Ve men râyâ, râya'llàhu bihî*) “Kim riyakârlık yaparsa, yaptığı işi gösteriş için yaparsa, ‘Gör-sünler de aferin desinler, ben de ondan dünyevi bazı faydalar sağlayayım...’ diye insanların gör-mesini isterse Allah da ona riya yapar!”

Riya ile muamele eder. Cenneti gösterir, “Cennete giriyorum!” dedirtir, cehenneme döndürür! Diyecekmiş ki;

Bu hadis değil başka hadisten bunu anlıyoruz:

“—Yâ Rabbi! Evet, kabahatim var cehenneme gireceğim ama cenneti bana göstermeseydin. Hasretim içimden daha arttı. Onu gördükten sonra cehenneme gitmek daha beter azap oldu, daha fena oldu, keşke onu görmeseydim de hiç olmazsa görmeden yansaydım!”

“—Sen de dünyada amellerini başkalarına gösterdin ama güzel amel etmedin; aslında riyakârlık, gösteriş yaptın. Bu da sana gösteriş!”

Sanki sevabı varmış, sevap kazanılıyormuş gibi gösteriliyor, Allah vermiyor. İnsan ahirette, yaptığı kabahatin cinsine göre ceza buluyor.

(*Ve men şâkka*) “Her kim Ümmet-i Muhammed’e meşakkat verirse, zorluk çıkartırsa, başını daraltırsa, sıkıntı yüklerse; (*şakka'llàhu aleyhi yevme'l-kıyâme*) kıyamet gününde Allah ona meşakkat yükler!”

Bu hadîs-i şerifte, (*El-cezâu min cinsi'l-amel*) “Karşılık, yapılan amele göredir!” kaidesi görülüyor.

Riyakârlıksa nimetleri görür, mahrum kalır; gösteriş ise, şöhretlenmekse, lafını, namını yürütmek ise, Allah kıyamet ehline namını başka türlü duyurtur, ondan sonra yine cezalandırır. Ali oğlu Veli; adı duyuldu ama ondan sonra mahşer halkına rezil rüsva oldu!

Bu hadisten ne anlıyoruz?

Dilimizin döndüğü kadar anlatmaya çalıştık. İnsan yaptığı şeyi Allah rızası için yapacak. Gösteriş için yapmayacak, şöhretlenmek için, namı yürüsün diye yapmayacak. Başkasına meşakkat vermeyecek, müslümanların başını daraltmayacak, başını sıkmayacak, onlara eza cefa etmeyecek... Yaparsa, âhirette yaptığının mukabelesinde aynı tarzda ceza görür, bu anlaşılıyor.

d. Riyâ İçin Amel İşlemek

Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-Âs RA rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁴

مَنْ سَمَّعَ النَّاسَ بِعَمَلِهِ، سَمَّعَ اللَّهُ بِهِ سَامِعَ خَلْقِهِ،
وَحَقَّرَهُ وَصَغَّرَهُ

(ابن المبارك، حم. وهناد، طب. حل. عن ابن عمرو)

⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.162, no:6509; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.172, no:4984; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.331, no:6822; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.37, no:135; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.293, no:482; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.XIII, s.526, no:36448; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.46, no:141; Hünîd, *Zühd*, c.II, s.441, no:872; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.381, no:17660; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.99; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.483, no:7535; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.408, no:22479.

RE. 424/11 (*Men semmea'n-nâse bi-amelihî, semmea'llâhu bihî sâmia halkihî, ve hakkarahû ve sağğarahû*)

“Kim yaptığı ameli insanlar duysun diye yaparsa, kendisinin reklamını yaparsa, propaganda yaparsa Allah da onu mahlûkatın kulaklarında şöhretlendirir!” (*Ve hakkarahû ve sağğarahû*)

“Sonra onu hakaretlere uğratıp küçültür de küçültür, mahşer halkının huzurunda hakarete uğratır, tahkir ve tasgir eder, alçaltır!”

Onun için *riya* ve *süm'a* denilen şey; reklam yapmak ve gösteriş yapmak, kendisinin âhîret amelini başkaları görsün diye, alkışlasın, beğensinler; ben dünya menfaati celbedeyim diye bir şey yapmak çok büyük kusurlardan birisi. Kalbe ait, insanın gönlüne ait hastalıklardan bir korkunç hastalıktır, kötü hastalıktır. İnsan bunu yaptığı zaman riyakârlıkla yaptığı ameli Allah kabul etmez.

İnsan *hâlisen li-vechi'llâh* amel etmeyi öğrenecek! Sırf Allah sevsin diye, Allah'ın rızasını kazanmak için hareket etmeye kendimizi alıştıracacağız. Varsın halk bilmesin! Eskilerin tekerlemeleri vardır, güzel sözler söylemişler:

İyilik yap, denize at; balık bilmezse de Hâlık bilir!

Sen iyiliği yap da isterse hiç kimse bilmesin, dalgalar arasında sular içinde kaybolsun, dibe gitsin. Varsın mahlûkat bilmesin, Allah bilmiyor mu? Gösterişe lüzum yok!

Gösterişe *riyâ* derler. Kendisini reklam yapmaya, kendisini provoke etmeye, şöhretlenmeye, böbürlenmeye de *süm'a* derler.

Süm'a: *Semia*'dan geliyor; kendi meziyetlerini güya kulaklara işittirmek.

Riyâ: *Reâ*'dan geliyor; görmekten, başkalarına göstermekten geliyor, Türkçe'de gösteriş diyoruz.

Et-Tergib ve't-Terhib adlı hadis kitabından bir hadis aklıma geldi:

Bir kimse bir iyilik yapsa diyelim ki bir misal olarak geceleyin kalktı gönlüne bir yumuşaklık geldi, o gece ne olduysa artık abdestli yattı. "Haydi gece kalkayım, Mevlâma tesbih çekeyim, ibadet edeyim!" dedi. Kalktı, tesbih çekti, gözü yaşardı, ağladı, Kur'an okudu, tatlı bir gece geçirdi. Hoş, tadı damağında...

Şeytan onun sevap kazandığını kıskanıyor ya onun yanına gelir, damarından girer. Bir insan böyle bir iyilik yaptı, Allah buna en aşağı on misli sevap verir veya yedi yüz misli verir veya bi-gayri hisâb verir. Allah'ın işine akıl ermez, hesaba gelmez tarzda çok da sevap verebilir. Kalbinin paklığına göre çok sevap verebilir.

Eğer bu yaptığını başka yerde söylerse...

Mesela insan bazen kendisinin gösteriş yaptığının, riyakârlık yaptığının farkında olmaz, yaptığı iyi şeyleri söylediğinin farkına varmayabilir. Çünkü içinden bir his ona "Söyle, söyle..." diyor. Mesela akşam tesbihinin, teheccüt namazının tadını duydu ya, içinden bir ses söyle şimdi der.

Bazıları öyle diyor:

“—Allah riya etmesin, gösteriş olmasın; dün gece kalktım da buz gibi suyla abdest aldım da bir saat Allah ne verdiyse ibadet ettik... Tam o sırada telefon çaldı...”

Öbür tarafı bırakıp da şu telefonu doğrudan söylesene! Hayır, maksat oradaki o yaptığı ibadeti de söylüyor, gitti. Bir insan yaptığı güzel ibadeti, hayrı söylerse Allah onun yedi yüz mislisini, on mislisini silermiş; bir sevap kalırmış! Katları gitti, eyvah. Mükâfatı kat kat alacaktı ama bir mükâfatı kaldı.

Onunla da tatmin olmadı, gitti başka bir yerde daha söyledi:

“—Ya dün gece Allah bana bir hafiflik verdi, kalktım bir ibadet ettim bir ibadet ettim, gözyaşlarımdan secde mahalli ıslandı, Allah kalbime rikkat verdi, Allah cümleye kalp inceliği versin...” filan.

Seni riyakâr seni! Allah o sevabı da silermiş, riyakârlıktan dolayı günah yazarmış. Bunun için insanın iyiliğini de çok söylememesi lazım, dilini tutması lazım.

Ebû Süleyman ed-Dârânî Rh.A. galiba bir talebesinin, bir müridinin evine gitmiş. Şeyh efendi bizim eve geldi, diye müridi tabii bayram yapıyor. Başköşeye oturtmuş. Şeyh efendiye yemek çıkartacak, sofraya koymuş, içeriye seslenmiş:

“—Hatun, sofraya en güzel tabakları koy! İkinci hacdan getirdiğimiz tabaklar var ya güzel, işte o tabakları koy!” deyince, hoca efendi kaşlarını çatmış:

“—Mürai, senin yaptığın iki hac da bâtil oldu, yeniden hac et!”

İki hac da bâtil oldu, demiş. “İkinci hacdan getirdiğimiz tabaklara koy!” dediği zaman, oradan anlaşılıyor ki iki kere hacca gitmiş.

“—Seni yalancı, seni mürâî, gösterçi!” demiş, azarlamış. “Bütün iki haccın da bâtil oldu; var yeniden hac eyle!” demiş.

Eski insanların hâli başka türlü!

Bir mübarek de —galiba Süfyan-ı Sevrî Hazretleri rahmetullahi aleyh— evinden dışarıya çıkarken sırtına cübbeyi geçirmiş, çıkmış gidiyor. Selâm vermişler:

“—Hocamız, efendimiz, cübbeyi ters giymişsiniz, elbiseyi üzerinize ters giymişsiniz!” demişler.

Bakmış, dikişinden filan anlaşılıyor, ters giymiş.

“—Çıkart “demişler.

“—Yok, ben Allah rızası için giydiğim şeyi insanlar için çıkarmam!” demiş.

“—Varsın ters olsun! Ben bunu niye giydim?”

“—Allah rızası için giydim!”

İnsan niye giyiniyor? Bak her şeyde neyi düşünüyor? Arkadaşlar, neden giyiniyorsunuz?

“—Üşümeyeyim filan diye!”

Hayır, Allah “Örtün!” demiş, ondan! Çünkü başka türlü giyinirdim. Giyinmenin şekli şemaili, sebebi var; biz Allah emrettiği için giyiniyoruz.

Allah bize örtünmeyi emretmiş; erkeğe de kadına da, kapatmamız gereken yerler var. Evet, erkeğin kapatacağı yerler daha az, kadının daha çok!

Niye yemek yiyorsun?

Efendim vücuduma karşı borçluyum, vücudum da benden hesap sorar: “Yâ Rabbi! Bu bana hakkım olan gıdayı vermedi!” der. “Ben bu vücuda bakmasam, ihmalimden dolayı verem olsam bu vücut benden davacı olur. Ben ondan yiyorum...”

Niye çalışıyorsun?

“—Helâlinden para kazanayım, evdeki çoluk çocuğa helâl lokma yedireyim. Hayır yapayım, ben de bir sofraya açayım. Gelsinler; ihvânımız, kardeşlerimiz benim de soframda yemek yesin, sevap kazanayım. Elimden geldiğince şuna buna da yardım edeyim...” Böyle olacak.

İnsan her yaptığı şeyi bu niyetle yapacak.

O adamcağz da öyle demiş. Mezhep kurdu da mezhebi sonradan devam etmedi, taraftarları bu zamana kadar yaşamadı. Süfyân-ı Sevrî; “Allah rızası için giydiğim libası insanların rızası, hatırı için değiştirmem!” demiş. Varsın öyle dursun; insanlardan korktuğu yok, Allah’tan korkuyor, Allah’ı düşünüyor.

Hoşuma giden şeylerden birisi:

Bâyezîd-i Bistâmî, evliâullahın büyüklerinden, çok meşhur mübarek bir zât. Otuz defa yaya hac yapmış. Nefsi kendisine demiş ki;

“—Epeyce hac ettin, Allah indinde mevkiin makamın yüksektir.

Bu kadar haccın ne kadar sevabı vardır...”

Şöyle bakmış, nefsi içinden ibadetlerini beğeniyor ve onlardan dolayı böbürlenmek hissi geliyor. Oradaki çörekçinin yanına gitmiş, demiş ki;

“—Otuz defa yaya hac ettim, param yok; bu otuz haccın sevabını vereyim, bana bir çörek verir misin?” demiş.

Adamın gözleri açılmış: “Tabii, al çöreği!” Çöreği almış ve hac sevabını vermiş.

“—Sevaplar alınır verilir mi?”

Evet, alınır verilir, şakaya gelmez!

Biz küçükken —Allah rahmet eylesin— hemşerilerimizden birisi geldi:

“—Şu kıldığın namazın, tuttuğun orucun sevabını bana verir misin?” dedi.

Yutkundum, düşündüm, taşındım filan. Sonra rahmetli anam dedi ki:

“—İyi ki verdim demedin. Verdim deseydin, sevabı ona giderdi!” O gittikten sonra öyle dedi. Öyle aldım-verdim, şakaya gelmez!

Bâyezîd-i Bistâmî; “Otuz haccın sevabını verdim!” demiş, ondan sonra çöreği almış. Bir çörek aldı. Götürmüş, oradaki köpeğin önüne de “Al bunu ye!” diye çöreği koymuş. Köpek onu bir çırpıda yutmuş.

Nefsine dönmüş:

“—Ey nefis! Seni mel’un seni! Şimdi ne ile övüneceksin, şimdi tutunacak dalın kaldı mı? Allah’ın rahmetinden gayri dayanacak bir şeyin kaldı mı?” demiş, böbürlenmesini kırmış.

O adamların işlerine akıl ermez, anlayamayız. Ne kadar ince düşünüyorlar; o nefsin o böbürlenmesine çareyi öyle bulmuş. Yoksa insan böbürlenip duracak!

Öyle insanlar var ki günah küpü, içi dolu, günah küpü!

“—Allah beni cennetine sokmayacak da başkasını mı sokacak?” diyor.

Sokmazsa yakasına mı yapışacaksın? Ne biçim laf! Dünya kadar kabahati de var!

“—Sen benim kalbime bak!” diyor.

Senin kalbin çirkeflik dolu, görünmüyor diye konuşuyorsun ama berbat! Ne sanıyorsun sen kendini?

Edepsiz edepsiz konuşuyorlar.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi riyakârlıktan, iç hastalıklardan; dâhilî hastalıklarından, dışarıdan görünmez gönül hastalıklarından korusun. Çünkü bunlar haricî hastalıklardan daha beterdir!

Kolunda bir çıban çıkar, tedavi ettirirsin; kolun kırılır, sardırırsın... İçindeki o hastalık güzel bir tabîbin eline geçmezse, ömrünün sonuna kadar gider ahiretini de mahveder. Onun için *amelü’l-kalb*, kalp ameli, gönül işleri gönle ait meseleler zâhir işlerinden daha önemlidir.

Fıkh-ı bâtın, fıkh-ı zahirden daha önce gelir. Dış şekli itibariyle insan namazı dosdoğru kılar ama niyeti fasit olunca, riya olunca sevap alamaz, günaha girer. Onun için bunların da öğretilmesi lazım. Bunları öğreten ilim de ilm-i bâtındır, ilm-i tasavvuftur. Onun için o şart, onu öğrenmek herkese farzdır.

e. Zâlim Yöneticiyi Desteklemek

Hatib el-Bağdadi ve Dara Kutnî'den rivayet edilmiş bir hadîs-i şerif, Mücahid mürsel olarak rivayet etmiş:⁵

مَنْ سَوَّدَ اسْمَهُ مَعَ إِمَامٍ جَائِرٍ، حُشِرَ مَعَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(خط. في المتفق والمفترق عن مجاهد مرسلًا)

RE. 424/12 (*Men sevvede'smehû mea imâmin câirin, huşira meahû yevme'l-kıyâmeti.*)

(*Men sevvede'smehû mea imâmin câirin*) “Her kim ki ismini zalim bir hükümdarla kaydettirir, onun yanında olursa, ismi onun yanı başında olursa; (*huşira meahû yevme'l-kıyâmeti*) kıyamet gününde onunla beraber haşrolur!”

“—Bu ne demek?”

İnsanların her yaptığı şey yazılıyor!

⁵ Hatîb-i Bağdâdî, *el-Müttefik ve'l-Müfterik*, c.II, s.132, no:319; Mücâhid Rh.A'ten.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, s.417, no:22503.

“—Nasıl yazılıyor? Kurşun kalemle mi mürekkepli kalemle mi? Çıkan mürekkeple mi çıkmayan mürekkeple mi? Beyaz kâğıda mı sarı kâğıda mı?”

Ona aklımız ermez. Ama:

إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

(الجاسية: ٢٩)

(*Innâ künnâ nestensihu mâ küntüm ta'melûn*)
“Biz sizin her işlediğinizi kopya yapıp yazmaktayız!” (Câsiye, 45/29) deniliyor.

Olur mu? Olur.

Olabilir mi? Niye olmasın!

“—Hocam şimdi şuraya bir video kamerası koysalar, yarım saat sonra ben senin vaazını dinletirim. Oradan alırım, kaseti koyarım, falanca kimseye dinletirim...”

İnsanlar sesiyle, görüntüsüyle böyle tesbit ediyor da Allah *celle celâlüh ve amme nevâluh*, her şeye kâdir olan âciz mi?! Hep her şeyimiz yazılıyor.

Bir insan gitti, bir zalim adama yardakçı oldu, destekçi oldu, onun safına katıldı, onunla beraber çalışıyor, ama adam zalim!

Zalim gelmiş, mesela Kâbe'ye savaş açmış, öyle insanlar var. Kâbe-i Müşerrefe'ye ordu çekmiş, muhasara etmiş, Kâbe'ye mancınıkla taş atmış. Öyle insanlar var ki, Medine'ye gelmişler sahâbe-i kirâmı kahren, zulmen öldürmüşler. Tek başına öldüremezdi, bir adamın iki tane

eli var, bir şey yapamazdı. Etrafında toplanan adamlara dayanarak yaptı. Orduyla geldi, pürsilah mızraklı adamlar geldiler, zavallı cami cemaati bir şeyler yapamadı. İstedliğini astı, istediğini dövdü, istediğine sövdü, istediğinin malını aldı, boynunu vurdu... Bir şeyler yaptı.

Neye dayanarak yapıyor?

Etrafındaki aveneye, tayfaya dayanıyor. Etrafındaki yordakçılara, şakşakçılara, destekçilere dayanıyor. Her kim ki ismini bir zalim hükümdarın isminin yanına kayıt ettirirse, mânevî bakımdan onunla beraber olursa; melekler, ‘Bu adam filanca zalimin avenesi.’ diye yazarlarsa, ismi o grupta olursa, o zaman zalimlerle beraber olur, ayrılmaz olur, cehenneme beraber giderler.

Onun için, insanın kimi tutup kimi desteklediğini çok iyi düşünmesi lazım. Hatta insanın oğlu, kızı, torunu bir kabahat yaptığı zaman kabahatine gülmesi bile doğru olmaz:

“—Küçük çocuktur canım, aldırma! Bak küçücük, dört yaşında çocuk ne kadar güzel sigara içiyor... Kah kah, kih kih...”

Sen gülmeyi görürsün! Ondan sonra on dört yaşına gelir, yirmi dört yaşına gelir; o sigaranın içine afyon da koyar, öyle içer. Sen küçük yaşta onu kah kah gülerek teşvik edersin:

“—Vay bacaksız!” dersin, yanağını şapur şapur öpersin, oradan sigarayı, içkiyi matah sanır.

“—Gel bakalım, otur yanıma iç...”

Alıştırırsın, ondan sonra ayıkla pirincin taşını!

Peygamber SAS Efendimiz:

“—Zalim, münafık, fasık, günahı aşikâr bir kimseye, ‘Ey efendim!’ denince Arş titrer!” diyor.

Taviz yok, hakkı dobra dobra söyleyeceksin! Zalimse, zulmünü engellemek ona yardımdır. Asıyor, kesiyor, vuruyor, kırıyor... Onun yapmasına yardımcı oldun mu ortak olursun, cehenneme beraber gidersin; onu engellemeye çalışacaksın.

Peygamber SAS Efendimiz başka bir hadis-i şerifinde şöyle buyurmuş:⁶

⁶ Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.863, no:2312; Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.210, no:2181; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.99, no:11967; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.571, no:5167; Taberânî, *Mu’cemü’s-Sağîr*, c.I, s.346, no:576; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.VI, s.449, no:3838; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VI, s.101, no:7606; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VI, s.94, no:11290; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.III, s.94; Heysemî, *Müsnedü’l-Hâris*, c.II, s.764, no:762; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.411, no:1401; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.375, s.646; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.V, s.83; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.VI, s.321; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.358, no:7458; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.I, s.122, no:229; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.V, s.338, no:40057; Temmâmü’r-Râzî, *el-Fevâid*, c.III, s.93, no:1092; Hâris, *Müsned*, c.III, s.238, no:747; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.431, no:1757; Enes RA’dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.570, no:5166; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan. Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.I, s.202, no:649; Hz. Aişe RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.I, s.210, no:679; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.401, no:2753; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIII, s.345; Câbir RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.414, no:7204, 7205; *Keşfü’l-Hafâ*, c.1, s.241, no:631; *Câmiü’l-Ehâdis*, c.VII, s.76, no:5840; RE. 84/7.

أَنْصُرُ أَخَاكَ ظَالِمًا، أَوْ مَظْلُومًا! قِيْلَ: يَا رَسُولَ
اللَّهِ، نَصْرَتُهُ مَظْلُومًا، فَكَيْفَ أَنْصُرُهُ ظَالِمًا؟ قَالَ:
تَمْنَعُهُ مِنَ الظُّلْمِ، فَذَلِكَ نَصْرُكَ

(حم. خ. ت. حب. ع. هب. ق. عن أنس)

(Ünsur ehàke zàlimen, ev mazlûmen)
“Müslüman kardeşin zàlim de olsa, mazlum da
olsa ona yardım et!”

(Kîle) Denildi ki: (Yâ rasûla’llâh, nasartühû
mazlûmen) “Yâ Rasûlallah, mazlumken yardım
etmeyi anlıyorum, tamam; (fekeyfe ensuruhû
zàlimen) ama zàlimken ona nasıl yardım edeyim?”

(Kàle) Buyurdu ki: (Temneuhû mine’z-zulmi)
“Zàlimin zulmünü engellemeğe çalışırsın, zulmü
yaptırtmazsın; (fezâlike nasruke) bu da ona
senin yardımındır.” diyor Peygamber Efendimiz.

Neden, o nasıl yardım?

O zulmü yapmadığı zaman günaha girmez;
yaptığı zaman âhireti mahvolur. Yaptırtmamak
ona yardım... Onun için müslümansa müslüman,
seviyorsan sev o zaman, muhabbetin devam
etsin. Zulüm yaptıрма, zalimliğine mâni ol,
engelle; o ona yardımdır. Yoksa gidip safında
yer alırsan, o zaman onunla beraber cehenneme
yuvarlanırsın. Allah korusun...

Etrafımızdaki hadiselerden misaller verelim:

Saddam Hüseyin İran’a saldırdı. Etrafında
adamlar var. İki komşu ülke; saldırmısaydınız,
gül gülistan olsaydı, geçinseydiniz, işbirliği

yapsaydınız, aranızda yollar yapsaydınız, barajlar yapsaydınız, suyunun yarısı oraya yarısı buraya gitseydi. Avrupa devletleri birbirlerine gümrüksüz geliyorlar gidiyorlar, bunun gibi hoş olsaydı... Fena mı olurdu? Hiç saldıracak şey bulamadın mı? Saldırdılar, o da karşı koydu. O ona top atıyor, o ona atıyor; müslümana yakışıyor mu? İnsanın yüreği kan ağlıyor.

Nasıl yapıyor? Destekçisi var. Ona evet demiş, tâbi olmuş insanlar var, öyle yapıyor.

Kim desteklerse, kim ismini o grupta yazarsa, o da onunla beraber olacak. Zalime destek olmak yok!

f. İçki İçmenin Cezası

Bu hadis-i şerif de içki içmekle ilgili. Ahmed ibn-i Hanbel'de, Taberânî'de, *Müstedrek*'te zikredilmiş. Abdullah ibn-i Ömer'den, Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-Âs'tan, Câbir (*Radıya'llâhu anhüm ecmaîn*)'den rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

⁷ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.65, no:3888; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.314, no:17282; Kabîsa ibn-i Sueyb RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.XVII, s.137, no:5567; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.136, no:6197; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.413, no:8114; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.227, no:5171; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.280, no:7748; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.413, no:8115; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.255, no:5296; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.307, no:2337; Abdürrezzak, *Musannef*, c.VII, s.380, no:13549; Ebû Hüreyre RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.355, no:1364; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*,

مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فَاجْلِدُوهُ، فَإِنْ عَادَ الثَّانِيَةَ
فَاجْلِدُوهُ، فَإِنْ عَادَ الثَّالِثَةَ فَاجْلِدُوهُ؛ فَإِنْ عَادَ
الرَّابِعَةَ، فَاقْتُلُوهُ

(حم. د. ن. ك. عن ابن عمر؛ د. ت. ك. عن معاوية)

RE. 424/13 (*Men şeribe'l-hamra fe'clidûhu, fein âde's-sâniyete fe'clidûhu, fein ade's-sâlisate fe'clidûhu; fein âde'r-râbiate faktülûhu.*)

(*Men şeribe'l-hamra*) “Kim içki içerse...”

Sarhoşluk veren içki demek anlaşılıyor. Cinsi ne olursa olsun, adı ne olursa olsun, sarhoşluk verdi mi hepsi içkidir. İçtin; kafan dumanlandı,

c.IV, s.93, no:16893; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.255, no:5297; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.334, no:767; Abdürrezzak, *Musannef*, c.IX, s.247, no:17087; Muaviye RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.355, no:1364; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.314, no:17285; Tahavî, *Şerhü'l-Maânî*, c.III, s.161, no:4567; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VI, s.431, no:10675; Câbir RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.295, no:4445; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.191, no:6791; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.147, no:235; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VI, s.429, no:10670; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.234, no:18082; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.227, no:620; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.149, no:1082; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.155, no:408; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VI, s.428, no:10666; Şurahbil ibn-i Evs RA'dan.

Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VI, s.429, no:10668; Cerir RA'dan.

Kenzü'Ummâl, c.V, s.355, no:13213; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.425, no:22525.

yürüyüşün sendelemeye başladı mı hepsi içkidir. İster votka de, ister cin de, ister vermut, ister likör, ister şarap, ister bira, ister beyaz, ister kırmızı de... İster hurmadan yapılmış olsun, ister arpadan, ister mısırdan yapılmış olsun; neden yapılırsa yapılsın, sarhoşluk veren her şey içkidir!

(Men şeribe'l-hamra fe'clidûhu) “Sarhoşluk veren içkilerden kim içerse sopayla dövün!”

İslâm'da bir sopayla dövme cezası vardır, seksen değnek vurulacak! İmâm-ı Âzam Hazretleri'ne göre değnek kaldırılacak, pat vurulacak.

İçki içene hür ise 80 deynek, köle ise 40 deynek vurulur.

(Fein âde's-sâniyete fe'clidûhu) “İkinci defa yine içerse, yine deynekleyin, sopalayın, dövün!”

Ama belli bir şekle göre; değneği nasıl kaldıracak, hangi hızla vuracak, hepsi adaletli, belli bir ölçüde olacak. Ceza meydan dayağı; şahit olacak, diğerleri içmesin. Canı yansın, öbürleri de baksın. Meydan dayağı var, sopayı yiyor. Vazgeçsinler!

(Fein ade's-sâlisate fe'clidûhu) “Üçüncü defa içerse, yine sopalayın! *(Fein âde'r-râbiate fak-tülûhu)* Dördüncü defa içerse, ozaman öldürün!”

Gümüshanevî Ahmed Ziyâüddin Hocamız uzun izahat vermiş, yazmış, kaydetmiş:

“—Bu hadîs-i şerifin mevzuunda başka hadis-i şerifler var. Onlar da mütalaa edilmeli! Peygamber Efendimiz'e üçten fazla içki içeni getirdiler de öldürmedi. Binâen aleyh önceden

öyle demişti, sonradan bu hüküm kaldırıldı! İslâm'da dördüncü de içerse, öldürme cezası kaldırıldı!" diye kaydediyor. İzahat veriyor.

Tabii fıkıhın ahkâmı neyse odur!

g. İçki İçmenin Zararı

Hadîs-i şerif içkiyle ilgili. Taberânî'de ve başka kaynaklarda kaydedilmiş. Peygamber Efendimiz içki hakkında buyuruyor ki:⁸

مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ صَبَاحًا، كَانَ كَالْمُشْرِكِ بِاللَّهِ حَتَّى يُؤْمِسَ؛ وَكَذَلِكَ إِنْ شَرِبَهَا لَيْلًا، كَانَ كَالْمُشْرِكِ بِاللَّهِ حَتَّى يُصْبِحَ؛ وَمَنْ شَرِبَهَا حَتَّى يُسْكَرَ، لَمْ يَقُبْ بَلَّ اللَّهِ صَلَاةً أَرْبَعِينَ صَبَاحًا؛ وَمَنْ مَاتَ وَفِي عُرُوقِهِ مِنْهَا شَيْءٌ، مَاتَ

مَيْتَةً جَاهِلِيَّةً

(ت. عن المنكدر مرسلاً)

RE. 424/14 (Men şeribe'l-hamra sabâhan, kâne ke'l-müşriki hattâ yümsiye; ve kezâlike in şeribehâ leylen, kâne ke'l-müşriki billâhi hattâ yüsbiha. Ve men şeribehâ hattâ yüskera, lem yakbelü'llâhü salâten erbaîne sabâhan; ve men mâte ve fî urûkihî minhâ şey'un, mâte mîteten câhiliyyeten.)

⁸ Abdürrezzak, *Musannef*, c.IX, s.239, no:17071; Münkedir Rh.A'den.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.362, no:13238; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.424, no:22524.

(*Men şeribe'l-hamra*) “Kim içkiyi içerse...”

İzahatta; “Sarhoşluk veren içkiyi az da olsa, çok da olsa, ağzına alıp da tükürecek kadar da olsa, ağzına aldı mı, 80 değneği hak ettirir!” diyor. Bir ağız içimliği de olsa, daha sarhoş olmasa da olsun içmeyecekti, kabahati tahakkuk etmiş oluyor, bir ağız dolusu olsa bile...”

(*Men şeribe'l-hamra sabâhan*) “Kim sabahleyin içki içerse, (*kâne ke'l-müşriki*) o sarhoşluğundan dolayı müşrik kişi gibi, şirk koşan kişi gibi olur! Allah o mevkie, o derekeye indirir, onu makamından aşağıya düşürür!”

(*Ve kezâlike in şeribehâ leylen*) “Gece içerse, (*kâne ke'l-müşriki billâhi hattâ yüsbiha*. “sabahlayıncaya kadar Allah’a şirk koşmuş insan gibi olur; dakikaları, zamanları o şekilde müşrik gibi, o sıfatla geçer!”

Sonra, (*Ve men şeribehâ hattâ yüskerâ*) “Kim bunu sarhoşlanıncaya kadar fazla miktarda içerse, (*lem yakbelü'llâhü salâten erbaîne sabâhan*) Allah onun kırk sabahlık namazını kabul etmez!”

Bir ay, on günlük ibadeti gümbürtüye gidiyor, namaz kılsa bile kabul olmaz!

(*Ve men mâte ve fî urûkihî minhâ şey'ün*) “Kim damarlarında bu içkiden bir şey kalarak ölürse...” İçti, daha içki damarlarında dolaşıyor. (*Mâte mîteten câhiliyyeten*) “Cahiliye devrinde ölmüş biri gibi ölür.”

Bir müslüman bu hadisi duydu mu içkinin olduğu yere gitmemesi lazım.

“–Ben içmiyorum hocam, dükkânımda satıyorum...”

Satamazsın! İçilmesi yasak olan şeyi satamazsın da! Çünkü senin vasıtanla o şahıs o naneyi yiyecek, o haltı yapacak; onun için satamazsın!

“–Hocam, ben satmıyorum, yalnız kasasını sırtımda taşıyorum?”

Taşıyamazsın!

“–Otomobilimde taşıyorum, sırtımda değil. Benim kamyonetim var, arkasına yükleyeyim?..“

Taşıyamazsın!

“–Hocam, ben içmiyorum da bazen arkadaşlar geliyorlar. Kendim de hiç dokunmuyorum, hizmetçiyi çağırıyorum. Amerikan bardan, dolaptan kıymetli içkiyi, viskiyi vs. çıkartıyorum; gözleri açılmış misafirlerin hepsinin kadehlerine hizmetçi döküyor, o ikram ediyor; ben hiç karışmıyorum?”

Sundurmak da yasak! Ne sunabilirsin, ne sundurabilirsin, ne içebilirsin, ne taşıyabilirsin, ne satabilirsin, ne alabilirsin! Allah hepsine lânet etmiş, içkinin yapıldığı yere de lânet etmiş.

Bu kadar şiddet neden?

Bir kış geçirdik, şiddetli kış; karlar yağdı, buzlar camlardan, damlardan kol boyu, bacak boyu buzlar sarktı; ne yaptın?

“—Ne yapacağız; kapıyı pencereyi sımsıkı kapattık, biraz hava alan yerler olursa oraya kauçuk köpüğü gibi bir şeyler sıkıştırdık. Hatta rüzgârın fazla geldiği yere içeriye soğuk gelmesin diye dışarıdan bir naylon çektik...”

Oradan ibret al! Bir şey fenaysa İslâm da onun her deliğini tıkar, hiçbir yerden fırsat vermez!

Sen soğuğu istemiyordun değil mi?

“—İstenir mi hocam; evde çocuk var; bebek hasta olsun, zatürre olsun ölsün mü?”

Nasıl kıyıyı köşeyi tıkıyorsan, İslâm da öyle yapıyor.

İçki fena! Neden fena?

İçkinin fenalığı hakkında bir tereddüdün var mı? Hiç tereddüt yok, resmen belli!

Nereden belli? İş ciddi olduğu zaman belli oluyor:

“—Mesela asker nöbette; yanında şişe, üşümeyeyim diye arada kafayı çekiyor; yapabilir mi?”

Tozunu çıkartırlar alimallah, nöbette hele bir yapsın! Askerlik oyuncak mı? Canını çıkartırlar, divan-ı harbe verirler:

“—Vay kerata, sen nöbette içki içiyorsun!”

“—Pekiyi, askerde içilmez, orada olmaz. Araba kullanırken içilir mi? Kendi arabamı kullanıyorum, çarparsam kendi arabam!” diyebilir misin?

Polis bir yakaladı mı canına okur, elinden ehliyeti alır. Bir daha araba kullanmak yok, der. Polisle sabit, askerle sabit, kanunla sabit ki doğru değil!

Doğru değil, sâir zamanlarda dayanamıyorlar, içiyorlar. Bu dünya imtihan dünyası! Canı çekse de, Allah rızası için hâkim olacak, yapmayacak. İslâm'da insanların zayıf yönlerini biliyor, Mevlâmız bizi yaratmış, İslâm'ı bize emreden o... En hayırlısını o bildiğinden;

“—Bunlara biraz fırsat tanısam, bunlar yine nefislerine yenilirler. Onun için imalini yasaklayayım, taşınmasını yasaklayayım, satmasını yasaklayayım, şusununu busunu yasaklayayım...” diyor, her deliği tıkıyor ki, bu zayıf müslüman zavallılıklar onu görüp de ayılıp bayılıp, dayanamayıp almasınlar.

Her tarafta bol bol olursa, o zaman senin çocuğun bile senin gözünü avlar, bir gafil zamanını yakalar gider haylaz arkadaşlarıyla içebilir. Çünkü bol, her yerde, istemediğin kadar!

Keşke petrol yerine alkolle çalışan arabalar yapsalardı da hepsini oraya harcasaydık! O zaman hem petrole de para vermezdik! Yapılabilirmiş, her çeşit şeyden otomobil çalıştırılabilirmiş. Motorunu ona göre yapacaksın, alkolle çalışan motor yaparsın veya üçte bir nisbetinde katarsın oh! Bizim memlekette arpa kıtlığı mı var? Arpadan, mısırdan, buğdaydan; bazen buğdaylar kurtlandı diye denize döküyoruz. Nişastasını çıkar, alkolünü al, yakıtın içine kat, motoru çalıştır ama insanlara içirme!

Neden?

İçirirsen arabayı çarpmak millî bir zarar! Kafası, aklı başından gider, olmadık yere kızar, en sevdiği can ciğer arkadaşını bıçaklar! Aklı başına geldiği zaman;

“—Hâkim Bey! Ne yapalım, içmiştim, hiç farkında değilim, çok da severdim, canım ciğerim kardeşimdi...” der.

Bıçakladı gitti, katil oldu gitti. İçkiden dolayı şunu yapar bunu yapar, her türlü şeyi yapar; işte bunu bırakacağız.

Alkolik olanların halini biliyorsunuz. Almanya’da filan gördüm; adamlar biracı, alkolik oluyor, şişiyor, artık sokaklarda kenarlara yatıyorlar, çok fena hâle geliyorlar.

O gibi adamlara bakan yerler var. Orada yurtların önünde sabahları 10 mark, 5 mark yevmiye veriliyor, onları alıyorlar, tekrar içkiye yatırıyorlar. İçki insanlığı mahvediyor. Bak İslâm 1400 yıl evvelen onu yasaklamış, “İçmeyeceksin!” demiş.

Ben, sen, öteki arkadaşımız içmiyor; sıhhatimizde bir eksiklik mi var? İçilecek başka şey yok mu? Nice şeyler var.

Zaten içmiyoruz, bu lafı niye bu kadar uzattım?

Sen içmiyorsun ama sen kaç kişisin? Benim karşımda üç yüz kişi, beş yüz kişi, yedi yüz kişi... Bu memlekette ne kadar içki tüketiliyor sen biliyor musun? Küplerle içki tüketiliyor, kullanılıyor. Şu bizim dışımızdaki insanlar...

Biz cemiyetin %3'ü, %5'iyiz. Bizim resmî rakamımız böyle... Allah'ın emrini tutmaya çalışan insan sayısı aşağı yukarı %3'tür; diğerlerini hiç sorma!

İçki de içer, kumar da oynar, zina da yapar, hırsızlık da yapar, rüşvet de alır... Her türlü haltı karıştırır. Çünkü imanı zayıf! Küçükken âhiret inancı öğretilmemiş, ahlâk öğretilmemiş, iyi yetişmemiş. Bazı iyi ailelerin çocukları iyi yetişmeyince öyle oluyor.

Bazı cemiyetlerde de arkadaşları ayartıyorlar. Adam sigarayı çıkartıyor:

“—Yak benden bir sigara!”

Başına çalınsin senin sigaran, bana iyilik mi yaptın?

“—Haydi gel, bu akşam ben ısmarlıyorum; birahaneye gidelim, kafayı çekelim...”

Güya arkadaşlık yapıyor. Şerre oldu mu, keselerin ağzını açıyorlar. Camiye biraz para ver, desen vermezler ama o şerre onu alıştırarak, o zaman yapıyor.

Yaygın bir hastalık! Çocuklarınıza sahip olun! Müptela olmuş olanları da kurtarmaya çalışın! Ama çok zor oluyor, bu iş bir meyhane köşesinde çatlamaya kadar gidiyor.

Allah bizi bu şeylere bulaştırmasın... Bulaşanlara da şifa nasib etsin; kurtulmayı, ayrılmayı nasib eylesin... Kurtarsın, alsın, def etsin, dünyanın öteki ucuna, görünmeyen yerlere gitsin...

i. Kan Dökülmesine Yardımcı Olmak

İbn-i Abbas RA'dan rivayet edilmiş bir hadîs-i şerif. Mevzu, zulüm edene yardım etmek. Peygamber Efendimiz SAS ne buyurmuş:⁹

مَنْ شَرِكَ فِي دَمٍ حَرَامٍ بِشَطْرِ كَلِمَةٍ، جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ: آيٍ سٍ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ

(طب. عن ابن عباس)

RE. 425/1 (*Men şerike fî demin harâmin bi-şatri kelimetin, câe yevme'l-kiyâmeti mektûbün beyne ayneyhi: Âyisün min rahmeti'llâh*)

(*Men şerike fî demin harâmin*) “Haram bir kanda kim ortak olursa...”

Haram bir kanda ortak olmak ne demek? Haksız bir yere adam öldürülüyor. Kanını akıtmak haram ya; “Kim onun akıtmasına ortak olursa...” demek.

Nasıl? (*Bi-şatri kelimetin*) “Yarım kelimeyle!” bile olsa...

Eliyle yardım etmemiş, destekçi olmamış; diliyle, yarım kelimeyle bile haram olarak dökülmüş kana kim ortak olmuşsa, haram olarak

⁹ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.79, no:11102; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.583, no:12315; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.31, o:39935; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.xx, s.439, no:22554.

kanın dökülmesine, haksız olarak bir mü'minin kanının dökülmesine ortak olursa, velev diliyle destekleme babından bile olsa ne olur?

(*Câe yevme'l-kıyâmeti*) “Kıyamet gününde o yarım kelimeyle iştirak etmiş olan, biraz bulaşmış olan şahıs. (mektûbün beyne ayneyhi) iki gözünün arasına şu yazı yazılmış olarak gelir: (*Âyisün mi'r-rahmeti'llâh*) Bu adam Allah'ın rahmetinden ümidi kesmiş, Allah'ın rahmetine ermesi mümkün olmayan kişi!”

İki kaşı arasına öyle yazılmış, damgalanmış olarak gelir.

Müslümana zulmetmek yok! Dünyanın her yerinde müslüman kanı akıtılıyor. Bütün İslâm düşmanları birleşmişler. Hepsi birleşmiş! Bütün müslümanlar da darmadağın, içlerinden birinin ne birbirinden haberi var, ne gönlünden üzüntüsü var, ne yardım etmeye niyeti var! Hiçbir şey yapamazsa da elini açıp:

“—Yâ Rabbi! Oradaki mazlum kardeşlerimizi kurtar!” diye dua da etmiyor. Hatırına gelmiyor ki!

Zaten akşam oldu mu bilmem kaçta televizyon açılır, insan onun başına geçer. Telefizyon; telef makinesi, zamanın telef makinesi, zamanları alıyor; çarkları arasında çatır çutur eritiyor:

“—Şimdi haberler, şimdi hava raporu, şimdi film, şimdi bilmem ne yarışması, şimdi bilmem ne...”

Sabaha kadar 3-5 saat geçiyor! Sanki muazzam çark, kocaman bir değirmen: İnsanlar dane, zamanlar dane; telef makinası çatır çutur öğütüyor, un yapıyor! Onun başına geçti mi zaten dünyadan haberi olmaz ki...

Gündüz?

Gündüz adamın işi başından aşkın. Ticaret, aldım-verdim bilmem ne... O da öyle gidiyor.

Gece?

Zaten televizyondaki program geç bitmişti, uykusu geldi, zaten yemeği yiyince bir mahmurluk çökmüştü. Küt, yatıyor.

Sabah ezan okunuyor! Şeytan kulağına bilmem ne etmiş, hiç kalkabilir mi? Mümkün değil! Sonra ancak 07.30'da, 08.00'de kalkıyor; "Aman daireye geç kaldım, işyerine geç kaldım..." Paldır küldür, yüzünü yıkamadan, abdest almadan işe gidiyor. Kendisine faydası yok ki başkasına olsun!

Allah cümlemizi ıslah etsin... Çok kötü müslümanlarız. İyi bir müslüman kim var? Bir seçim yapacak olsak hepimizin bir yeri sakattır.

İçki içenin hâli sarhoşluğundan belli oluyor, öteki günahları yapanlar belli olmuyor! Bir de onlar belli olsa sarhoşluk gibi, ortada o ayık dolaşan insan yok! Herkesin bir günahı var; kimisi faiz günahında, kimisi gıybet günahında, kimisi tefrika günahında, kimisi tembellik günahında, kimisi şurada kimisi burada... Böyle bir perişanlık var.

Âcizane benim incelemelerime göre düşmanlar başarılı değil! Ne Rusya'sı, ne Amerika'sı, ne Yunanistan'ı, Bulgaristan'ı, ne Avusturya'sı, Macaristan'ı ne şu ne bu... Başımıza gelenler onların başarısı değil, bizim kusurumuz.

Müslümanlar ne zaman iyi müslüman olmuşsa; şuurlu, akıllı, idrakli, ciddi, temiz, pak, çalışkan, insafli, vicdanlı kale gibi oluyor. Hiç kimse yanına sokulamıyor, başarı oluyor, Allah ikram ediyor! Müslümanlar ne zaman İslâm'dan ayrılmış, kopmuş, uzaklaşmış zevke safaya dalmışsa, nefse şeytana uymuşsa Allah oradan ceza veriyor! Düşmanın başarısı değil, bizim gafletimizden!

Sen yine iyi müslüman ol, yine sen Allah'ın iyi kulu ol! Ahlâklı, temiz, dürüst, fedakâr, kardeşleri için can verecek kimselere Allah hayırlar ihsan eder.

Biz çareyi bilemiyoruz:

“—Yahu bu Amerika ile nasıl başa çıkarız? Adamın füzeleri var, uzay cihazları var, roketleri var... Bunla başa çıkılmaz! Rusya'yla nasıl başa çıkarız? Türkiye'yi istilaya hazır bekleyen koca koca orduları var, koca koca tümenleri var...”

Biz bunların hepsiyle başa çıkarız!

“—Nasıl başa çıkarız?”

Sırrı bende! Biz bunların hepsiyle başa çıkarız. Allah'ın halis kulu ol, iyi müslüman ol; başa çıkarsın!

Bir kere dua etsen Allah isterse kahretmez mi; oradan kıyas et! Ondan sonra Allah sana rüyada gösterir, uyanıklıkta gösterir, onların bulunduğundan daha âlâsını bulursun, onların yaptığından daha güzelini yaparsın!

Neyin eksik? Aklın mı kıt? Gücün mü eksik? Memleketin mi dar? Madenin mi yok?

Her şeyin var, bir eksik olan müslümanlığımız! Onun için birbirimize hınç besliyoruz; kanunlar biraz zorlamasa, jandarma, polis zorlamasa, asker korkusu olmasa, herkes birbirini köşe başında yakalayıp kıtır kıtır kör testere ile kesecek, düşman! Sen o partiden, ben bu partiden, şu öyle bu böyle gidiyor.

Eksikliğimiz müslümanlık, tedavimiz müslümanlıkta!

Ama gel de anlat, sen Bakırköy'deki delilere deliliğini anlat da ilacını içir bakalım! Deli, anlamıyor. Deli olduğu için ilacı kabul etmiyor ki!

Allah bizi bu hastalıklardan kurtarsın. Has, halis, kâmil müslüman olmayı nasip eylesin.

“—Hocam, roketimiz yok, elektronik cihazımız yok...” Peygamber Efendimiz'in de yoktu, sahâbe-i kirâmın da yoktu,

İran ordularını yenen orduların da, Mısır ordularını yenen orduların da yoktu.

Müslüman mücahidler dört bin kişiyle İran ordusuna karşı çıktıkları zaman, o zaman onların filleri vardı. İran ordusu Arap ordusunun üzerine pat küt, pat küt gelince, Arap atları dev gibi filleri görünce korkup kaçıyorlardı. Bunların adedi dört bin kişi, öbürlerinin adedi yüzbinlerce! Bir şey olmadı, olmaz gibi oldu! Ama o adamlar mü'min! O kadar az kuvvetle o filli orduyu mahvettiler.

O zamanın filleri gibi şimdinin tankları var, şimdinin uçakları var ama hepsini yaparız. Ben, dâhi, dehâ sahibi, icat sahibi arkadaşlar biliyorum. Parayı ver, sana Amerika'nın roketinden daha güzelini yapar! Biraz aklını başına toplasın, atom bombasını yapar! Profesörümüz var, adamımız var; İslâm yok, gönlümüz harap!

Allah gönül ma'murluğu versin... Has ve halis müslüman olmayı cümlemize nasib eylesin...

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

03. 03. 1985 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

